

አፍራሽ ተግባርን መከላከል ፍትሃዊ ነው

ሴንሲ ግርማ

ከማንኛውም በጎ ወይም ክፉ ድርጊት ጀርባ ሐሳብ አለ። በአእምሮ ውስጥ ያለ አንድ ሐሳብ ሐሳቡ የደረሳቸውን ሰዎች ለድርጊት ሲያነሳ /ሲያዘጋጅ/ ወይም ሲፈፀም ሊያስከትል ከሚችለው ወይም ካስከተለው አዎንታዊ ወይም አሉታዊ ውጤት በመነሳት በጎ ወይም ክፉ ሐሳብ ተብሎ ሊፈረጅ ይችላል።

ያለንበት ዘመን፣ የመገናኛ ቴክኖሎጂ / Communication Technology / ዘመን ነው። እጅግ የረቀቁት የዘመኑ የመገናኛ ቴክኖሎጂዎች፣ የአለምን ህዝብ በአንድ አዳራሽ የተሰበሰቡ ሰዎችን ያህል መረጃዎችን መለዋወጥ አስችሏቸዋል። በማንኛውም ጉዳይ ላይ ከአንድ ወገን የሚተላለፉ መረጃዎችን፣ አመለካከቶችን የትኛውም የአለም ጠርዝ ላይ ሆኖ ማግኘት የሚቻልበት የመረጃ ዘመን ላይ እንገናኛለን።

ያለ ነፃ የመረጃ፣ የሐሳብ ስርጭት ዲሞክራሲያዊ ስርአትን መገንባትና ተግባራዊ ማድረግ፣ የተቀላጠፈ ኢኮኖሚያዊ ግንኙነት መመሥረት፣ የተሟላ የሃይንስና የቴክኖሎጂ ልውውጥ /Science and technology transfer/ ማከናወን አደጋች ነው። ሐሳብን የመግለፅና መረጃን የማሠራጨት ነፃነት ከመሠረታዊ ሠብአዊ መብቶች አንዱ ሆኖ የአገራት ሕግ ውስጥ የአለም አቀፍና የአሕጉራት ስምምነቶች / Convention / ውስጥ የተካተተው ለዚህ ነው።

ታዲያ በዚህ የመረጃ ጎርፍ ዘመን ለበጎ ተግባር የሚያነሳሁ መረጃዎችና አመለካከቶችን ማግኘት የምንችለውን ያህል፣ በተቃራኒው ለእኩይ ተግባር የሚያነሳሁ መረጃዎችና አመለካከቶችንም ማግኘት፣ ማሠራጨት የሚያስችል ምቹ ሁኔታ አለ። ማለትም፣ መረጃና አመለካከት በጎ የሆነውን ያህል የሌሎችን ሠብአዊ መብቶችና ነፃነቶችን ለመጣስ ዓላማ ሊሠራጨና ለሠብአዊ መብት ጥሰት ሊያነሳሁ፣ ጥሰቱ እንዲፈፀም ሊያደርጉ የሚያስችል ምቹ

ሁኔታ አለ። በመሆኑም አገራት ከየራሳቸው ነባራዊ ሁኔታ ተነስተው በተለይ የመገናኛ ብዙሃን ተቋማት ለሚያሰራጩት መረጃና አመለካከት ተጠያቂነትን የሚያስከትሉ ሕጎችን በሥራ ላይ አውለዋል።

ይሁን እንጂ በአየር ሞገድ ማለትም በሬዲዮ፣ ቴሌቪዥንና ኢንተርኔት የሚተላለፍና አሉታዊ ውጤት የሚያስከትልን ድንበር ዘለል የመረጃ ሥርዓትን በቀላሉ መቆጣጠር አልተቻለም። ይህ ሁኔታ በእነዚህ የመገናኛ ብዙሃን አውታሮች የሚሰራጩ መረጃዎችን መቀበል የሚያስችሉ መሣሪያዎች /apparatus / ሬዲዮና ቴሌቪዥን፣ ኮምፒዩተር፣ ተንቀሳቃሽ ስልክ... በቀላሉ መገኘት ከመቻሉና በማንኛውም ሰው እጅ ከመግባታቸው ጋር ተዳምሮ የጥፋት መረጃዎች ስርዓት መስፋፋቱም መከላከሉን የበለጠ አስቸጋሪ አድርጎታል።

ከቅርብ አመታት ወዲህ በተለያዩ አገራት ለተፈፀሙ የሽብር ጥቃቶችና የእርስ በርስ ግጭቶች፣ መንግሥታት ላይ ለተካሄዱ ምክንያት አልባ ተቃውሞዎች እና መንግሥታትን ከስልጣን ላወረዱ አመጾች መቀስቀስ፣ የመረጃ ሥርዓት ከፍተኛ አስተዋፅኦ አለው። ከአንድ ተኩል አስርት አመታት በፊት በአጭር ጊዜ ውስጥ ለ800ሺህ ያህል ንፁሃን ሠዎች ሞት ምክንያት የሆነውን የሩዋንዳ የእርስ በርስ ግጭት፣ በተለያዩ አገራት በተለይ የቀድሞ ሶቪየት ህብረት ግዛቶች በነበሩ የምስራቅ አውሮፓ አገራት ምርጫን አስታከው የተቀሰቀሱና የመንግሥት ለውጥ ያስከተሉ “የቀለም አብዮት” እንቅስቃሴዎችን በአስረጂነት መጥቀስ ይቻላል። በምስራቅ አውሮፓ የተካሄዱት የቀለም አብዮቶች ጠንሳሽና አስፈፃሚ የነበሩት ምዕራባዊያን እና በእነርሱ የሚደገፉ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች ሳይቀሩ የመጀመሪያዎቹ የመገናኛ ቴክኖሎጂ አብዮቶች ብለዋቸዋል።

ወደ ኢትዮጵያ ሁኔታ ስንመለስ ሐሳብን በነፃነት የመግለፅና የመቀበል መብትና ነፃነት በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገመንግሥት ላይ ተደንግጎ እናገኘዋለን። ይህንኑ ድንጋጌ ለማስፈፀምም የፕሬስ እና የመረጃ ነፃነት ሕግ ተቀርቦ ሥራ ላይ ውሏል። በዚህ መሠረት የሐሳብና የመረጃ ፍጥነት የሚካሄዱባቸው በርካታ የግል ጋዜጠኞችና መፅሔቶች እየታተሙ ተሠራጭተዋል፤ አሁንም

በስርጭት ላይ ይገኛሉ። ባለፉት አምስት አመታት ደግሞ የግል የኤፍ.ኤም.ሬዲዮ ጣቢያዎች ተቋቋመው አገልግሎት በመስጠት ላይ ይገኛሉ። ድንበር ዘለል አለማቀፍ የቴሌቪዥን፣ የኢንተርኔት የመረጃ ሥርጭትን መቀበል የሚያስችሉ መሣሪያዎች - የሣተላይት አንቴናዎች፣ ኮምፒዩተሮች ወዘተ.. ያለገደብ ወደ አገር ውስጥ ገብተው በርካቶች የአገልግሎቱ ተጠቃሚዎች ሆነዋል። ነባሩን አለም አቀፍ የሬዲዮ ሥርጭትንም ያለገደብ በይፋ የማዳመጥ የዜጎች መብት ተረጋግጧል።

በዚህ ኢትዮጵያ ባረጋገጠችው ነፃ መረጃን የማስተላለፍና የመቀበል ነፃነት፣ ሕዝቡና አገሪቷ ተጠቃሚ ሆነዋል። የዛኑ ያህል ሕዝቡ ለተዛባና ለሐሰተኛ መረጃዎች የተጋለጠበት አጋጣሚዎችም ነበሩ። የ1997ቱን ምርጫ ተከትሎ በአዲስ አበባና በሌሎች ጥቂት የአገሪቱ ዋና ዋና ከተሞች ሕገመንግሥታዊውን ሥርዓት በኃይል ለማፍረስ የተሞከረበትን ሁከት በመቀስቀስ ረገድ የተዛቡና ሐሰተኛ መረጃዎች ስርጭት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ነበራቸው።

በፕሬስ እና በመረጃ ነፃነት ሕጉና በሌሎች የአገሪቱ ሕጎች ላይ በተደነገገው መሠረት አሉታዊ ውጤት የሚያስከትሉ የተዛቡና ሐሰተኛ መረጃዎችን ያሠራጩ የፕሬስ ውጤቶች በፍ/ቤት ክስ ተመስርቶባቸው የቅጣት እርምጃ ተወስደዋቸዋል። ድንበር ዘለል የተዛቡና ሐሰተኛ የመረጃ ሥርጭቶችን በአገሪቱ ሕጎች መሠረት መከላከል፣ አጥፊዎችን መቅጣት ግን ቀላል አልነበረም። በቅርቡ በ1977 ዓ.ም ተከስቶ በነበረው ረገብ ሕወሓት በተቆጣጠራቸው አካባቢዎች ለተረጋጋዎች እንዲያዳርስ በረድኤት ድርጅቶች የተሰጠውን የእርዳታ እህልና ገንዘብ 95 በመቶውን ለመሣሪያ ግዥ አውሎታል የሚል ቢቢሲ ያሰራጨውን መሠረተ ቢስና ሐሰተኛ ዘገባ ለዚህ አስረጂነት መጥቀስ ይቻላል። ከ25 ዓመታት በፊት የነበረን ሁኔታ አንስቶ የራሳቸው የፖለቲካ አላማ ያላቸውን ወገኖች በመጥቀስ የቀረበው ሐሰተኛ ዘገባ ዘንድሮ እንዲሠራጭ የተደረገው፣ ሕዝብ በገዢው ፓርቲ ላይ እምነት እንዲያጣ በማድረግ መጪውን ምርጫ ለማሰናከል ያለመ መሆኑ ብዙም አጠራጣሪ አይደለም። አሜሪካና ሌሎች ምዕራባውያን አጋሮቿ ከእነርሱ ጋር የማይጣጣም ፖሊሲ የሚከተሉ መንግሥታትን እራሳቸው በጠነሰሷቸውና

በሚደገፏቸው መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች እንዲሁም በሚዲያዎቻቸው ታግዘው ምርጫን አስታከው በ “ቀለም አብዮት” ያስፈፀሟቸውን የመንግሥት ለውጦች ለዚህ አስረጂነት መጥቀስ ይቻላል።

በቅርቡ ጠቅላይ ሚ/ር መለስ ዜናዊ ለውጭ አገር ጋዜጠኞች በሰጡት ጋዜጣዊ መግለጫ ላይ ኢትዮጵያውያን አድማጮችን ኢላማ አድርጎ በአማርኛ ቋንቋ የሚቀርበውን የአሜሪካ ድምፅ ፕሮግራም እንዳይሠራጭ የመገደብ ፍላጎት መኖሩንና ይህንኑ ለማስፈፀም የመሳሪያዎች ሙከራ እየተካሄደ መሆኑን የገለፁትም፣ ምዕራባውያን የራሳቸውን ጥቅም ለማስጠበቅ የተዛባና ሐሰተኛ መረጃ በማሰራጨት ሕገወጥና ኢ ዲሞክራሲያዊ በሆነ የአመፅ መንገድ የመንግሥት ለውጥ ለማምጣት የሚያካሂዱትን ጣልቃ ገብነት ለመከላከል ነው።

ኢትዮጵያ፣ አሉታዊ ውጤት የሚያስከትሉ መረጃዎችንና አመለካከቶችን የሚያሠራጨ የመገናኛ ብዙሃንን በፕሬስና የመረጃ ነፃነት ሕጉና በሌሎች ሕጎች ላይ በተደነገገው መሠረት በፍርድ ቤት ውሳኔ የሚያስቀጡ ድንጋጌዎች ቢኖሯትም፣ ከውጭ ሆኖ አሉታዊ ውጤት የሚያስከትል የመረጃ እሳት የሚወረወረውን የአሜሪካ ድምጽ ሬዲዮ የአማርኛ ቋንቋ ስርጭት ፕሮግራምና ሌሎች ተመሳሳይ ዓለም አቀፍ የመገናኛ ብዙሃንን በፍ/ቤት መጠየቅ አትችልም። የሬዲዮ ጣቢያውን አሉታዊ ውጤት የሚያስከትል የመረጃ ስርጭት በመከላከል በሕግ የተደነገገውን ውጤት ዕውን ማድረግ የሚያስችላት ብቸኛው መንገድ፣ ከተቻለ /በገንዘብና በቴክኖሎጂ አቅም/ ስርጭቱን ማገድ /ጃም ማድረግ/ ብቻ ነው። ይህ እርምጃ መወሰዱ ተገቢና ፍትሐዊ የሚሆነውም ለዚህ ነው።

ይህ ማለት ግን አሁን በ1997 እንደተሞከረው ምርጫን አስታክኮ “በቀለም አብዮት” አማካኝነት የመንግሥት ለውጥ ሙከራ ሊካሄድ ይችላል የሚል ተጨባጭ ስጋት አለ ማለት አይደለም። ሕዝቡ ምርጫ 97ትን ተከትሎ ከተቀሰቀሰው ሁከት ትምህርት ወስዷል። በተፎካካሪ ፓርቲዎች በኩልም የሕግ የበላይነትን የሚጥስ ማንኛውም ድርጊት የትም እንደማያደርስ ካለፈው ትምህርት ወስደው ለሰላማዊ ምርጫ ዝግጁነታቸውን አረጋግጧል።

በአጠቃላይ በአገሪቱ አመፅ እንዲቀሰቀስ የሚያነሳሱ ቅድመ ሁኔታዎች የሉም የሚባልበት ደረጃ ላይ ተደርሷል።

ሆኖም መቼም ይሁን መቼ መንግሥት በሕግ የተደነገጉ ጉዳዮችን የሚጥስ ማንኛውንም ሙከራ ወይም ድርጊት እንዳይከናወን በመከላከል የሕግ የበላይነትን የማረጋገጥ ኃላፊነት በህዝብ እንደተጣለበት ይታወቃል። ከዚህ አኳያ በመንግሥት የሚወሰድ ማንኛውም እርምጃ የአገሪቱንና የሕዝቦቿን ሰላምና ደህንነት መብት የመጠበቅ ጉዳይ በመሆኑ ተገቢና ፍትሃዊነቱ ለክርክር የሚቀርብ ጉዳይ አይደለም።